

Олена БІЛЕЦЬКА

кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, Україна, 21021

ORCID: 0000-0002-3368-5929

o.biletska@donnu.edu.ua

Юлія ЖУРАВСЬКА

*асистент кафедри германської філології, Донецький національний університет імені Василя Стуса,
вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, Україна, 21021*

ORCID: 0000-0003-2109-4694

y.zhuravska@donnu.edu.ua

Бібліографічний опис статті: Білецька, О., Журавська, Ю. (2022). Лексико-стилістичні особливості телевізійних синоптичних текстів у порівняльному аспекті (на матеріалі німецької та української мов). *Folia Philologica*, 3, 22–29, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/3/3>

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕЛЕВІЗІЙНИХ СИНОПТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ПОРІВНЯЛЬНОМУ АСПЕКТІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Статтю присвячено дослідженню лексико-стилістичних особливостей телевізійних синоптичних текстів як одного з найпоширеніших видів інформаційних повідомлень. За мету поставлено проаналізувати стилістично марковану лексику на матеріалі метеорологічних текстів у порівняльному аспекті в сучасних німецькій та українській мовах. У роботі визначено особливості текстів прогнозу погоди на лексичному рівні; вивчено й досліджено групи термінів, що використовуються в телевізійних метеорологічних текстах; проаналізовано аломорфні та ізоморфні особливості стилістично маркованої лексики на матеріалі німецько- й українськомовних текстів. У дослідженні проаналізовано 12 текстів прогнозів погоди на телеканалах Німеччини та України (по 6 прогнозів погоди кожною мовою). Доведено, що стислий обсяг та інформативна функція метеорологічних текстів передбачають вживання термінологічної лексики, а саме груп лексем на позначення різних видів опадів, хмарності, температури, характеристики вітру. Термінологічна лексика легко сприймається глядачем, адже відображає передбачуваний розвиток погодних процесів та умов. Виявленими спільними рисами для синоптичних текстів є наявність синонімії у вживанні термінологічних одиниць. Так, в обох аналізованих мовах представлені синонімічні ряди на позначення хмарності й опадів, синонімічний ряд на позначення температури повітря зафіксований лише на матеріалі німецької мови. Серед проаналізованих синонімічних рядів траплялися як повні, так і семантичні синоніми, а також загальномовні та контекстуальні синонімічні одиниці. У результаті дослідження лексико-стилістичних особливостей телевізійних синоптичних текстів встановлено, що в порівнюваних мовах представлені як лексичні, так і синтаксичні синоніми (в українській мові було зафіксовано також морфологічні синоніми). Відмінними рисами німецько- й українськомовних метеорологічних текстів є насамперед кількісні особливості вживаних лексем для опису різних погодних умов, зокрема вітряності та опадів, а також більш чи менш розгалужені синонімічні ряди.

Ключові слова: *інформаційне повідомлення, телевізійний синоптичний текст, метеотекст, термін, стилістично маркована лексика, синонімічний ряд.*

Olena BILETSKA

Candidate of Philology, Associate Professor at the Department of Germanic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University, 600-richchia str., 21, Vinnytsia, Ukraine, 21021

ORCID: 0000-0002-3368-5929

o.biletska@donnu.edu.ua

Yuliia ZHURAVSKA

Assistant at the Department of Germanic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University, 600-richchia str., 21, Vinnytsia, Ukraine, 21021

ORCID: 0000-0003-2109-4694

y.zhuravska@donnu.edu.ua

To cite this article: Biletska, O., Zhuravska, Yu. (2022). *Leksyko-stylistychni osoblyvosti televiziynyh synoptychnyh tekstiv u porivnyalnomu aspekti (na materiali nimetskoyi ta ukrayinskoyi mov) [Lexical and stylistic features of television synoptic texts in the comparative aspect: a case study of German and Ukrainian languages]. Folia Philologica, 3, 22–29, doi: <https://doi.org/10.17721/foolia.philologica/2022/3/3>*

LEXICAL AND STYLISTIC FEATURES OF TELEVISION SYNOPTIC TEXTS IN THE COMPARATIVE ASPECT: A CASE STUDY OF GERMAN AND UKRAINIAN LANGUAGES

The article focuses on the study of lexical and stylistic features of television synoptic texts as one of the most common types of information messages. The purpose of the study is to analyze the connotative vocabulary on the material of meteorological texts in a comparative aspect, namely in modern German and Ukrainian languages. The study defines the features of weather forecast texts at the lexical level; identifies and examines groups of terms used in television meteorological texts; analyzes allomorphic and isomorphic features of stylistically marked vocabulary on the material of German and Ukrainian texts. The research analyzed 12 texts of weather forecasts on TV channels in Germany and Ukraine (6 weather forecasts in each language). It has been proven that the compact volume and informative function of meteorological texts require the use of terminological vocabulary, namely groups of lexemes to indicate different types of precipitation, cloudiness, temperature, and wind characteristics. Terminological vocabulary is easily perceived by the viewer, because it reflects the expected development of weather processes and conditions. The identified common features for synoptic texts are the presence of synonymy in the use of terminological units. Thus, both analyzed languages provide synonym ring for the designation of cloudiness and precipitation, the synonym ring for the designation of air temperature is revealed in German only. the German language. Due to the analysis of the synonym rings both full and semantic synonyms, as well as general language and contextually synonymous units were outlined. The study of synonyms depending on their functioning at different language levels explicated that both lexical and syntactic synonyms are represented in the compared languages, morphological synonyms were found in Ukrainian language as well. Distinctive features of German and Ukrainian meteorological texts are, first of all, the quantitative features of the lexemes used to describe various weather conditions, in particular, windiness and precipitation, as well as more or less branched synonymous series.

Key words: *informational message, television synoptic text, weather text, term, connotative vocabulary, synonym ring.*

Постановка проблеми. З давніх часів людство цікавилось погодою та займалося спостереженням за погодними умовами й метеорологічними явищами насамперед із метою планування своєї сільськогосподарської діяльності. Перші письмові спостереження за погодою з'являються на теренах Давнього Китаю і Давньої Індії та датуються IV–III тис. до н. е. Засновником метеорології як науки вважається давньогрецький філософ і природознавець Арістотель, який у IV ст. до н. е. у книзі «Метеорологіка» не лише описав, а й уперше зробив спробу пояснити низку природних фено-

менів. У Європі перші письмові згадки про особливості погоди та метеорологічні умови з'являються в середні віки. Так, у монастирських хроніках та анналах XI–XII ст. зафіксовані поодинокі описи погодних умов і клімату певної місцевості. Проте лише з винайденням в епоху Відродження термометра та барометра стало можливим кількісне вимірювання й опис атмосферних явищ. Однак минуло ще декілька століть, доки з'явився перший текст прогнозу погоди, опублікований у 1861 р. в газеті «Таймс». У наш час прогноз погоди посідає одне з провідних місць у масмедійному

дискурсі (у друкованих виданнях, на телебаченні, радіо, на теренах інтернету), що зумовлює постійний дослідницький інтерес до вивчення цього явища, а отже, й **актуальність** пропонованого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження мови засобів масової інформації (далі – ЗМІ) є предметом багатьох лінгвістичних розвідок. Зокрема, роботи таких авторів, як Д.Х. Баранник, Т.Г. Добросклонська, І.Я. Залінська, Ю.П. Кияшко, О.П. Кучерова, І.Г. Мірошніченко, А.О. Мордюк, О.С. Скубашевська, С.І. Сметанина, О.А. Стишов, А.В. Яворський, Г.В. Яцюк, А. Heiner, Н.Н. Lüger, S. Scherz-Schade, I. Żołnowska та інші, присвячені аналізу масмедійного дискурсу як на матеріалі однієї мови, так і в зіставному аспекті. Дослідницький інтерес до вивчення медіамови зумовлюється насамперед тим, що саме в ЗМІ можна помітити новації в розвитку мови. Здебільшого мовна практика ЗМІ визначає основні тенденції розвитку лексико-семантичної, словотвірної, синтаксичної структур мови (Архипенко, 2007).

Вивченню особливостей текстів прогнозу погоди (синоптичних текстів, метеотекстів) прямо чи опосередковано присвячені праці Ю.Є. Кійко, О.М. Коломієць, Н.Л. Львової, А.Є. Дехтяренко, О.П. Шишліної та інших учених. У їхніх роботах розглядається питання особливостей метеотексту в контексті інших видів інформаційних повідомлень. Так, Ю.Є. Кійко займається дослідженням моделювання інформаційної структури медіатекстів, зокрема й текстів прогнозу погоди, у зіставному аспекті (на матеріалі німецької та української мов) (Кійко, 2017). У роботах О.М. Коломієць описані лексичні, стилістичні та синтаксичні особливості газетних синоптичних повідомлень в англійській, німецькій, польській та українській мовах (Коломієць, 2017). Наукова розвідка Н.Л. Львової та А.Є. Дехтяренко присвячена визначенню ролі лексичних стилістичних засобів у дискурсі прогнозів погоди англійською мовою (Львова, Дехтяренко, 2012). О.П. Шишліна аналізує лінгвістичні особливості та функціональні ознаки метеопрогнозів у німецькій мові (Шишліна, 2012).

Мета пропонованої розвідки полягає в дослідженні стилістично маркованої лексики на матеріалі текстів телевізійного прогнозу

погоди в порівняльному аспекті (у сучасних німецькій та українській мовах).

Для її досягнення в роботі необхідно було виконати такі **завдання**:

- визначити особливості текстів прогнозу погоди в сучасних німецькій та українській мовах на лексичному рівні;

- виокремити й дослідити групи термінологічних одиниць, що використовуються в телевізійних метеотекстах;

- проаналізувати аломорфні та ізоморфні особливості стилістично маркованої лексики на матеріалі синоптичних текстів у порівняльному аспекті.

Об'єкт дослідження становлять телевізійні тексти прогнозу погоди.

Предметом дослідження є особливості вживання стилістично маркованої лексики в телевізійних синоптичних текстах у порівняльному аспекті.

Матеріал дослідження становлять тексти прогнозів погоди на державних і регіональних телеканалах Німеччини та України (по 6 прогнозів погоди кожною мовою).

Новизна роботи зумовлена насамперед тим, що пропонована розвідка є однією з небагатьох спроб порівняти особливості стилістично маркованої лексики в синоптичних текстах у різноструктурних мовах.

Методи та методика дослідження. Мета й завдання, визначені у статті, а також предмет та об'єкт дослідження зумовили використання таких методів і прийомів лінгвістичного аналізу:

- методу кількісного аналізу – для визначення кількісних особливостей вживання аналізованих одиниць;

- описового методу – з метою структурування та представлення особливостей прогнозу погоди;

- зіставного методу – для визначення аломорфних та ізоморфних особливостей у досліджуваних прогнозах погоди.

Виклад основного матеріалу дослідження. Текст прогнозу погоди, або синоптичний текст, – це коротке інформаційне газетне повідомлення про погоду, що характеризується такими параметрами, як інформативність, актуальність, оперативність, об'єктивність, точність, стислість (Козловская, 2002: 339).

Незважаючи на те, що синоптичний текст є одним із найбільш змінюваних протягом дня

типів інформаційних повідомлень, він характеризується чіткою структурою та побудовою. Методика побудови синоптичного тексту включає такі важливі інформаційні блоки: 1) зміну від доби до доби географічного положення, глибини (потужності) і стадії розвитку баричних систем; 2) виникнення нових баричних систем і причини, що зумовлюють їх виникнення; 3) еволюцію та переміщення атмосферних фронтів; 4) еволюцію та переміщення повітряних мас, умови погоди, пов'язані з різними повітряними масами; 5) зміну тиску; 6) напрям вітру; 7) зміну хмарності; 8) характер і кількість опадів; 9) характер явищ погоди; 10) зміну температури; 11) однорідність чи неоднорідність процесу та приналежність його або його частин до форм циркуляції (Скубашевська, Коломієць, 2015: 171–172).

Основою функцією текстів прогнозу погоди є інформування, саме їй підпорядковані всі лексичні та граматичні засоби, що використовуються в цих типах текстів. Стислість метеотекстів передбачає використання таких мовних засобів, які допоможуть найбільш точно й у короткий період часу передати сутність синоптичного послання. Адресатність мови метеотекстів зумовлює, з одного боку, наявність наукової термінології, а з іншого – наявність загальної лексики, яка використовується широким колом мовців та є зрозумілою для загалу (Кійко, 2017: 187).

Термінологічні одиниці, які використовуються в метеотекстах, можна поділити на декілька груп:

1. Одиниці опису хмарності, наприклад:

– нім.: *Ein Paar letzte Wolken bleiben übrig.* – Залишається декілька останніх поодиноких хмар.

– укр.: *Протягом всієї доби тут мало-хмарно і сонячно.*

2. Одиниці опису опадів, наприклад:

– нім.: *In der Nacht muss zunächst noch im Osten und im Südosten teilweise mit gefrierendem Regen oder mit Schnee gerechnet werden.* – Уночі спочатку на сході та на південному сході місцями очікується крижаний дощ або дощ зі снігом.

– укр.: *Отже, на заході спостерігатиметься мінливохмарна метеокартинка, переважно за відсутності опадів.*

3. Одиниці опису вітряності, наприклад:

– нім.: *In der Nacht im Norden und Nordwesten Vorsicht wegen Sturmböen.* – Уночі на пів-

ночі та північному заході попередження через штормові пориви вітру.

– укр.: *Північно-східний вітер дмухатиме зі швидкістю 10 м/с, тим часом на заході області його пориви восьмиметрові.*

4. Одиниці опису температурних умов, наприклад:

– нім.: *Bis zum Nachmittag steigen die Temperaturen auf Werte bis 17 Grad.* – До обіду температура підніметься до 17 градусів.

– укр.: *Так, у Дніпрі 14-го листопада очікується від мінус 4 градусів до плюс 1 за Цельсієм.*

Проведений аналіз текстів прогнозів погоди показав, що в синоптичних текстах використовуються такі термінологічні одиниці для позначення хмарності та захмареності:

– нім.: *wolkenlos* 'безхмарно (вдень)' (2 рази), *Wolken* 'хмари' (2 рази), *sternklar* 'ясно (вночі)' (1 раз);

– укр.: *сонячно* (3 рази), *малохмарно* (2 рази), *хмарність* (2 рази), *мінливохмарно* (1 раз), *похмура погода* (1 раз), *ясно* (1 раз), *хмари* (1 раз).

Дослідження термінологічних одиниць на позначення хмарності дає змогу виокремити таку особливість: у німецькій мові використовується більш широкий синонімічний ряд для опису безхмарної погоди (зокрема, *wolkenlos* 'безхмарно' та *sternklar* 'ясно'), а в українській мові для опису хмарності вживаються лексеми *малохмарно*, *мінливохмарно*, *хмарність*, *похмура погода*. Крім того, аналіз німецькомовних лексем на позначення безхмарної погоди показав, що ці лексеми характерні для опису різного часу доби. Так, лексема *wolkenlos* 'безхмарно' використовується для позначення безхмарної погоди вдень, а *sternklar* 'ясно' – уночі. Ще однією особливістю вживання лексем на позначення хмарності в порівнюваних мовах є те, що інформація про хмарність або її відсутність в українськомовних прогнозах погоди трапляється вдвічі частіше (5 випадків вживання відповідних лексичних одиниць у німецькій мові та 10 випадків в українській мові). Можна припустити, що це зумовлено особливостями структури прогнозу погоди та його обов'язковими складниками в порівнюваних мовах.

Як у німецьких, так і в українських метеотекстах широко використовуються термінологічні одиниці на позначення опадів, наприклад:

– нім.: *der Regen* 'дощ' (4 рази), *der Schauer* 'злива' (3 рази), *das Gewitter* 'гроза' (3 рази), *es regnet* 'дощить' (1 раз), *der Regenfall* 'дощ' (1 раз), *der Schnee* 'сніг' (1 раз), *gefrierender Regen* 'дощ, що замерзає' (1 раз);

– укр.: *дощ* (3 рази), *опад* (2 рази), *без опадів* (2 рази), *суха погода* (1 раз).

Дослідження лексичних одиниць на позначення опадів у синоптичних текстах показало, що в німецькій мові одне й те саме явище можна позначити низкою різних варіантів, наприклад: *Regen* 'дощ', *es regnet* 'дощить', *Regenfall* 'дощ'. В аналізованих українськомовних прогнозах погоди синонімічні варіанти не зафіксовані. Цікавою особливістю проаналізованих метеотекстів виявилось також вживання у прогнозах погоди українською мовою гіпероніма «опад» на позначення різних типів опадів. У німецькій мові, на відміну від української, де використовується зазначене узагальнення, надається детальна характеристика типу опадів, що передається вживанням відповідних гіпонімів, наприклад: *Regen* 'дощ', *Schauer* 'злива', *Gewitter* 'гроза', *Schnee* 'сніг'. У текстах прогнозу погоди українських телеканалів також вживається вислів *суха погода* на позначення відсутності опадів.

На позначення вітряності в текстах прогнозів погоди вказується детальна характеристика вітру, а саме його напрямок, швидкість, сила тощо, наприклад:

– нім.: *Am Sonntag weht der Wind schwach nach Norden mäßig bis frisch.* – У неділю помірно слабкий до прохолодного вітер дмухатиме на північ.

– укр.: *Vimer у вівторок дмухатиме зі сходу та північного сходу, його сила – 9 метрів на секунду.*

У проаналізованих текстах прогнозу погоди німецькою мовою найчастіше не вказується швидкість вітру, замість цього вживаються лексеми на позначення його сили (наприклад, *schwach* 'слабкий', *stark* 'сильний', *stürmisch* 'штормовий'), а також лексеми на позначення якісної характеристики вітру (наприклад, *frisch* 'свіжий', *trocken* 'сухий', *kühl* 'прохолодний', *warm* 'теплий'). Натомість у метеотекстах українською мовою вказують максимальну швидкість вітру в метрах на секунду або максимальну середню швидкість вітру.

Важливою частиною метеотекстів є використання показників температури. У прогнозах погоди українською мовою найчастіше вказується мінімальна температура вночі та максимальна температура вдень за допомогою вживання прийменників *від* та *до*, наприклад: *Температура коливатиметься від 1 морозу до 3 тепла.*

У німецькомовних прогнозах погоди найчастіше зазначається максимальний або мінімальний показник протягом доби, що зумовлює вживання таких прийменників, як *über* 'понад', *bis (zu)* 'до' та *mit* 'з', наприклад:

(1) *Spitzenreiter zurzeit aber Spanien mit ungewöhnlich hohen Temperaturen von über 40 Grad.* – Проте, на цей час провідні позиції займає Іспанія з незвично високими температурами понад 40 градусів.

(2) *Selbst an den Küsten ist ein Sommertag mit 25 Grad drin.* – Навіть на узбережжі очікується справжній літній день із температурою 25 градусів.

(3) *Bis zum Nachmittag steigen die Temperaturen auf Werte bis 17 Grad.* – До обіду температура підніметься до 17 градусів.

Проведений аналіз німецько- й українськомовних телевізійних синоптичних текстів показав, що характерною особливістю цих текстів в обох порівнюваних мовах є вживання синонімів. У німецькій мові при цьому було виділено 3 синонімічні ряди: на позначення хмарності, на позначення опадів, на позначення температури.

Синонімічний ряд на позначення хмарності представлений 4 одиницями, а саме: *wolkenlos* 'безхмарний', *wolkenloses Himmel* 'безхмарне небо', *sterneklar* 'ясний (про ніч)', *die Sonne strahlt* 'сонце сяє'. Наприклад:

(1) *Es ist und bleibt erst einmal wolkenlos.* – Є і поки що буде залишатися безхмарно.

(2) *Die Sterne funkeln von wolkenlosem Himmel bei eher kühl 9 bis relativ milden 16 Grad.* – Зірки сяятимуть із безхмарного неба за досить прохолодних 9 до відносно м'яких 16 градусів.

(3) *Im weiteren Verlauf des Abends lösen sich auch diese auf, ansonsten ist es sterneklar.* – Упродовж вечора проясниться, і вночі буде ясно.

(4) *Nach Osten hin strahlt die Sonne, aber bis zum Abend.* – Сонце світить на схід, але до вечора.

Серед аналізованих синонімів 2 одиниці є лексичними синонімами (зокрема, *wolkenlos*

‘безхмарний’ та *sterneklar* ‘ясний (про ніч)’ та 2 одиниці – синтаксичними синонімами (наприклад, *wolkenloses Himmel* ‘безхмарне небо’ та *die Sonne strahlt* ‘сонце сяє’). При цьому прикметник *sterneklar* ‘ясний (про ніч)’ є семантичним синонімом, а конструкція *die Sonne strahlt* ‘сонце сяє’ – контекстуальним.

Синонімічний ряд на позначення опадів представлений у німецькій мові 3 одиницями, а саме: *Regen* ‘дощ’, *Schauer* ‘злива’, *es regnet* ‘дощить’. Наприклад:

(1) *Und dann haben wir tiefs Andrea, das bringt sehr viel Regen im Süden, Südwesten Europas hier, mit zum Teil anhaltenden Regenfällen in Spanien und Portugal.* – На цій території панує циклон Андреа, який принесе багато дощу на південь та південний захід Європи, місцями тривалі дощі в Іспанію та Португалію.

(2) *Von der Nordsee bis nach Baden-Württemberg entwickeln sich Schauer, die lokal auch unwetterartige Gewitter dabei haben können.* – Від Північного моря до землі Баден-Вюртемберг буде сильно дощити, що може місцями також перерости у шторми.

(3) *Im Nordosten und Osten regnet es noch etwas.* – На північному сході та сході трохи дощитиме.

Серед аналізованих синонімів 2 одиниці є лексичними синонімами (зокрема, *Regen* ‘дощ’ та *Schauer* ‘злива’) та 1 одиниця – синтаксичним синонімом (*es regnet* ‘дощить’). Іменник *Schauer* ‘злива’ є семантичним синонімом.

До синонімічного ряду на позначення температури входять 3 одиниці, а саме: *warm* ‘тепло’, *freundliches und mildes Wetter* ‘приємна та м’яка погода’, *mild* ‘м’яко’. Наприклад:

(1) *Schon heute war es sehr warm, morgen wird es noch heißer.* – Уже сьогодні було дуже тепло, завтра буде ще спекотніше.

(2) *In den übrigen Landesteilen dagegen ruhiges teilweise recht freundliches und mildes Wetter.* – На решті території країни, навпаки, тиха, місцями досить приємна та м’яка погода.

(3) *Von kühl oder mild kann morgen dann aber keine Rede sein – es wird heiß.* – Про прохолоду чи тепло завтра можна навіть не говорити – буде спекотно.

Серед аналізованих синонімів 2 одиниці є лексичними синонімами (зокрема, *warm* ‘тепло’ та *mild* ‘м’яко’) та 1 одиниця – син-

таксичним синонімом (*freundliches und mildes Wetter* ‘приємна та м’яка погода’). Прикметник *mild* ‘м’яко’ та конструкція *freundliches und mildes Wetter* ‘приємна та м’яка погода’ являють собою контекстуальні синоніми.

В українській мові зафіксовано 2 синонімічні ряди, які представлені й у німецькій мові: на позначення хмарності та на позначення опадів. Непредставленим в аналізованих прогнозах погоди українською мовою, на відміну від німецької мови, виявився синонімічний ряд на позначення температури.

Синонімічний ряд на позначення хмарності представлений 3 одиницями, а саме *сонячно*, *ясна погода*, *сонячна погода*. Наприклад:

(1) *Далі у височині малохмарно і сонячно, опадів не передбачається.*

(2) *На півдні України та на Кримському півострові переважатиме ясна погода без опадів.*

(3) *На сході України слід очікувати сонячну погоду, лише у Харкові пройдуть дощі.*

Серед аналізованих синонімів 2 одиниці є лексичними синонімами: *ясна погода* та *сонячна погода*. Прислівник *сонячно* є синтаксичним синонімом.

До синонімічного ряду на позначення опадів увійшли 3 одиниці, а саме: *дощ*, *дощі*, *опаді*. Наприклад:

(1) *У четвер, 10 жовтня, у західних та північних областях місцями невеликий дощ, на решті території без опадів.*

(2) *У цьому регіоні, за даними sinoptik.ua, прогнозується мінлива погода, часом пройдуть дощі.*

(3) *Отже, на заході спостерігатиметься мінливохмарна метеокартина, переважно за відсутності опадів.*

Серед аналізованих синонімів 2 одиниці є лексичними синонімами: *дощі* та *опаді*. Лексема *дощ*, що, на відміну від інших одиниць, вживається в однині, є морфологічним синонімом. Аналізовані одиниці *дощі* та *опаді* перебувають у відношеннях гіперо-гіпонімії.

Порівняльний аналіз синонімічних рядів у синоптичних текстах німецькою та українською мовами показав, що в обох аналізованих мовах представлені синонімічні ряди на позначення хмарності та опадів, кількість синонімів у яких коливається від 3 до 4 одиниць. Серед зафіксованих синонімічних рядів спостерігаються як повні, так і семантичні синоніми,

а також як загальномовні, так і контекстуальні синонімічні одиниці. Дослідження синонімів залежно від їх функціонування на різних мовних рівнях засвідчило, що в обох мовах представлені лексичні та синтаксичні синоніми, в українській мові було зафіксовано також морфологічні синоніми. Визначальною рисою є також вживання в українській мові лексеми *доц* в однині та множині.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Синоптичні тексти є одним із найпоширеніших видів інформаційних повідомлень. Вони виконують насамперед інформативну функцію та мають стислий обсяг, що передбачає вживання стилістично забарвленої лексики, а саме груп термінів на позначення різних видів опадів, хмарності, температури, характеристики вітру (швидкості й напрямку) в обох порівнюваних мовах. Використовувана у прогнозах погоди термінологічна лексика

легко сприймається глядачем, адже відображає передбачуваний розвиток погодних процесів та умов.

Виявленими спільними рисами для синоптичних текстів телеканалів Німеччини та України є наявність синонімії, що насамперед демонструє багатство й розмаїття досліджуваних мов, а також бажання зробити тексти прогнозів погоди більш привабливими для глядача. В українськомовних текстах прогнозу погоди, на відміну від німецькомовних, трапляються також гіперо-гіпонімічні відношення. Відмінними рисами метеотекстів у порівнюваних мовах є кількість вживаних лексем для опису різних погодних умов, а також більш чи менш розгалужені синонімічні ряди.

Перспективним можна вважати дослідження телевізійних текстів прогнозу погоди на інших мовних рівнях, а також у порівнянні з іншими мовами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архипенко Л.М. Мова ЗМІ як об'єкт лінгвістичних досліджень: історія становлення, специфіка функціонального стилю. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 101. С. 74–76.
2. Кійко Ю.Є. *Фрактальне моделювання інваріантно-варіантної структури медіатекстів у німецькій та українській мовах* : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство», 10.02.21 «Структурна, прикладна та математична лінгвістика». Київ, 2017. 40 с.
3. Козловская А.Б. Информационные блоки газетного сообщения о погоде. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Харків : Константа, 2002. № 567. С. 339–344.
4. Коломієць О.М. *Семантико-синтаксична реконструкція газетних синоптичних текстів (на матеріалі англійської, німецької, польської та української мов)* : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство». Київ, 2017. 22 с.
5. Львова Н.Л., Дехтяренко А.Є. Ілюктивний характер лексичних стилістичних засобів у дискурсі прогнозів погоди. *Нова філологія*. 2012. Вип. 54. С. 176–179.
6. Скубашевська О.С., Коломієць О.М. Лексичні особливості газетних синоптичних текстів (на матеріалі англійської, польської та української мов). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 9 «Сучасні тенденції розвитку мов»*. 2015. Вип. 13. С. 171–175.
7. Шишліна О.П. Метеопрогнози у німецькомовних ЗМІ: мовні та функціональні ознаки. *Нова філологія*. 2012. Вип. 53. С. 194–197.

REFERENCES:

1. Arkhyenko, L.M. (2007). Mova ZMI yak ob'iekt lnhvistychnykh doslidzhen: istoriia stanovlennia, spetsyfika funktsionalnoho styliu [Media language as an object of linguistic research: the history of formation, the specifics of the functional style]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya – Culture of the peoples of the Black Sea*, no. 101, pp. 74–76 [in Ukrainian].
2. Kiiiko, Yu.Ye. (2017). *Fraktalne modeliuвання invariantno-variantnoi struktury mediatekstiv u nimetskii ta ukrainskii movakh* [Fractal modeling of invariant-variant structure of media texts in German and Ukrainian languages]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv, 40 p. [in Ukrainian].
3. Kozlovskaya, A.B. (2002). Informatsionnye bloki gazetnogo soobshcheniya o pogoде [Information blocks of the newspaper weather forecasts]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University*. Kharkiv : Konstanta, no. 567, pp. 339–344 [in Russian].
4. Kolomiets, O.M. (2017). *Semantyko-syntaktychna rekonstruktsiia hazetnykh synoptychnykh tekstiv (na materialii anhliiskoi, nimetskoi, polskoi ta ukrainskoi mov)* [Semantic-syntactic reconstruction of newspaper synoptic texts (on the material of English, German, Polish and Ukrainian languages)]. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv, 22 p. [in Ukrainian].

5. Lvova, N.L., Dekhtiarenko, A.Ye. (2012). Ilokutyvnyi kharakter leksychnykh stylistychnykh zasobiv u dyskursi prohnziv pohody [The illocutive nature of lexical stylistics in the discourse of weather forecasts]. *Nova filolohiia – New philology*, iss. 54, pp. 176–179 [in Ukrainian].

6. Skubashevskaya, O.S., Kolomiets, O.M. (2015). Leksychni osoblyvosti hazetnykh synoptychnykh tekstiv (na materialy anhliiskoi, polskoi ta ukrainskoi mov) [Lexical features of newspaper synoptic texts (on the material of English, Polish and Ukrainian languages)]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii 9 “Suchasni tendentsii rozvytku mov” – Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9 “Current Trends in Language Development”*, iss. 13, pp. 171–175 [in Ukrainian].

7. Shyshlina, O.P. (2012). Meteoprohnozy u nimetskomovnykh ZMI: movni ta funktsionalni oznaky [Weather forecasts in German-language media: linguistic and functional features]. *Nova filolohiia – New philology*, iss. 53, pp. 194–197 [in Ukrainian].